

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמחת בית השואבה, ה'תשכ"ד

בלתי מוגה

חלק א – יו"ל לש"פ לך לך, חי' מרחשון, ה'תשס"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

יודע כו', "נמצא כל ימיו בתשובה"⁵⁰, שזהו ציווי והוראת דרך בעבודת ה' לכאו"א מישראל, גם לאלו שבדרגת "ראשיכם שבטיכם"⁵¹; והן הענין ד"עמך כולם צדיקים"⁵² – עבודה מסודרת בלימוד התורה וקיום המצוות בכחות הפנימיים שבנפש, שפעלותם היא באופן של השתלשלות מדרגא לדרגא, "מחיל אל חיל"⁵³.

וזהו ש"אלו ואלו (הן חסידים ואנשי מעשה והן בעלי-תשובה) אומרים (בשיר ופזמון אחד – שני חלקי העבודה) אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו".

וזהו גם מה ש"חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם .. ואומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות" – הן ריקוד והן אמירת דברי שירות ותשבחות, ובאופן שלא נעשו ע"י אנשים אחרים, אלא, כפשטות הלשון, שאותם אלו ש"היו מרקדים בפניהם" (מלמטה למעלה), היו גם "אומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות" (שיר בפה, מלמעלה למטה), והיינו, שאצל כל אחד צריך להיות ב' הענינים: הן ענין הריקודים והן ענין אמירת דברי שירות ותשבחות.

ט. ומצד התאחדות ב' אופני העבודה דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה, צדיקים ובעלי-תשובה – נעשית שמחה גדולה ביותר, שאין כמותה לא בעבודת הצדיקים בפני עצמה, וגם לא בעבודת בעלי-תשובה בפני עצמה.

ודוקא ע"ז באה הגאולה העתידה:

כתיב⁵⁴ "ושמתי כדכד שמשותיך גו'", ואיתא בגמרא⁵⁵ "חד אמר שהם וחד אמר ישפה, אמר הקב"ה להוי כדין וכדין", ומבואר בארוכה בלקוטי תורה⁵⁶ בדרושי ושמתי כדכד, שהם ב' אופני העבודה דצדיקים ובעלי-תשובה, ולמעלה מזה הוא היחוד והחיבור שלהם – "כדין וכדין", כפי שיתגלה בביאת גואל צדק, שאז יראו בעיני בשר קיום היעוד "ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח".

* * *

(54) ישעי' נד, יב.

(55) ב"ב עה, א.

(56) פ' ראה כד, ד ואילך.

(50) שבת שם.

(51) ר"פ נצבים.

(52) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

(53) תהלים פד, ח.

ולכאורה: חסידים — חסיד מעיקרו — שעבודתם היא עבודת הצדיקים, היו צריכים לומר רק הבבא הראשונה — "אשרי מי שלא חטא"; ואילו בעלי תשובה היו צריכים לומר רק הבבא השני — "מי שחטא ישוב וימחול לו"?

ואעפ"כ הסדר הוא ש"אלו ואלו" — הן חסידים (ואנשי מעשה) והן בעלי תשובה — אומרים ב' הבבות: "אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו", שבזה רואים את ההתאחדות של צדיקים ובעלי-תשובה גם יחד.

ח. והענין בזה — בעבודה בפועל:

אפילו צדיק — אם הוא רק יודע שהוא צדיק, הרי זה ענין של חטא הכי גדול, וכידוע מ"ש בספרי מוסרי⁴³ בנוגע ללשון שמצינו בדברי חז"ל⁴⁴ "שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי" — שנתברר לו והתחיל להרגיש שהוא צדיק... שכן, הענין של מציאות, ישות וגאווה, הוא המקור לכל השבע מדות רעות, ועז"נ⁴⁵ "ראשית גוים עמלק", שהמקור לכל שבע האומות, שהם שבע המדות הרעות, הוא: עמלק, ענין הישות והגאווה, "חוצפא בלא תגא"⁴⁶.

ולכן, גם חסידים (ואנשי מעשה) אומרים בשירות ותשבחות לא רק "אשרי מי שלא חטא", אלא גם "ומי שחטא ישוב וימחול לו" — כי, גם חסיד מעיקרו, צדיק, צריך לידע, שעד כמה שנתעלה בעבודתו, לא הגיע עדיין למדרגה שנדרשת ממנו, ובפרט כאשר יש אצלו ענין שהוא בבחי' "מחוי במחוג קמי מלכא"⁴⁷, שנחשב לענין של מרידה במלכות! ועד"ז בנוגע לבעלי-תשובה, שהיו אומרים בשירות ותשבחות לא רק "מי שחטא ישוב וימחול לו", אלא גם "אשרי מי שלא חטא" — כי, תכלית התשובה היא שתומשך לאח"ז בעבודה מסודרת, "תמידים כסדרם", בלימוד התורה וקיום המצוות מידי יום ביומו, שלכן, גם מי שחטא ושב ונמחל לו, צריך להעמיד את עצמו (לא בסדר של "אחטא ואשוב"⁴⁸ ח"ו, אלא) בסדר ד"אשרי מי שלא חטא".

והיינו, שאצל כל אחד צריכים להיות ב' הענינים: הן עבודת התשובה — כמארז"ל⁴⁹ "שוב יום אחד לפני מיתתך", וכיון שאין אדם

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן התי' ישי שיחי' גראסמאן

והכלה מרת חי' גרוניא שתחי' דוכמאן

לרגל בואם בקשרי שידוכין בשעה טובה ומוצלחת

כ"ט תשרי, ה'תשס"ח

Published and Copyright 2007 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5768 • 2007

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

(46) סנהדרין קה, סע"א.

(47) חגיגה שם. וראה סה"מ תרנ"א ע' ריב

ואילך. תרנ"ט ע' סד.

(48) יומא פה, ב (במשנה).

(49) אבות פ"ב מ"י. שבת קנג, א.

(43) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 344. וש"נ.

(44) ברכות כט, א. וש"נ.

(45) בלק כד, כ. וראה שיחת שמחת

ביה"ש דאשתקד ס"ט (תו"מ חל"ה ריש ע')

(78) וש"נ.

ובשמחת בית השואבה היו שני הענינים ביחד — הן ענין המדות כפי שהם באופן העליון, שמזה באה אמירת שירות ותשבחות, והן ענין המדות כפי שהם באופן התחתון, שמזה בא ענין הריקוד.

ומוסיף לבאר החילוק שביניהם — שענין הריקוד הוא מלמטה למעלה, כפי שרואים שהרוקד עומד על הקרקע, ובעת הריקוד הרי הוא מתנשא מעל לקרקע; ואילו ענין אמירת דברי שירות ותשבחות הוא מלמעלה למטה, כי כללות ענין הדיבור הוא לגלות אל הזולת מה שבלבו ובמחשבתו, שזהו ענין של ירידה ממנו אל הזולת, שהרי "אדם קרוב אצל עצמו"³⁸ (שכן הוא ע"פ תורה), וא"כ, מה שמגלה אל הזולת הו"ע של ירידה מלמעלה למטה.

ובשמחת בית השואבה ישנה התאחדות שני הענינים ביחד — הן העבודה מלמעלה למטה, והן העבודה מלמטה למעלה.

ז. והנה, כללות החילוק שבין עבודה מלמעלה למטה לעבודה מלמטה למעלה הוא החילוק שבין עבודת צדיקים לעבודת בעלי-תשובה: עבודת הצדיקים היא מצד נפש האלקית, שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא³⁹, ושם ממלאת את שליחותה, בכח היותה "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁰ — מלמעלה למטה.

ואילו בעלי-תשובה, שעבודתם באופן ש"זדונות נעשו לו כשגגות", ועד שנעשים "זכיות" — הרי זו עבודת ההעלאה מלמטה למעלה, היינו, להתעלות מהירידה שנפל למטה כאשר חטא ופגם ועבר את הדרך, דרך מלכו של עולם, ועד שיהי' "אהוב ונחמד קרוב וידיד"⁴¹.

וע"פ האמור לעיל (ס"ו) שבשמחת בית השואבה ישנה התאחדות ב' אופני העבודה מלמעלה למטה ומלמטה למעלה — ישנה גם ההתאחדות דעבודת הצדיקים ועבודת הבעלי-תשובה:

בנוגע לאמירת דברי שירות ותשבחות — איתא בגמרא⁴²: "תנו רבנן, יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו (שלא עברנו עבירה בילדותנו לבייש את זקנותנו), אלו חסידים (כל חסיד הוי חסיד מעיקרו) ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו, אלו בעלי תשובה", והברייתא מסיימת: "אלו ואלו אומרים, אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו".

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ לך לך, ח' מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות שמחת בית השואבה ה'תשכ"ד — הנחה בלתי מוגה (שאר החלקים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ט תשרי, ה'תשס"ח
מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

(41) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ו.

(42) סוכה נג, רע"א (ובפרש"י).

(38) יבמות כה, רע"ב. וש"נ.

(39) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(40) תניא רפ"ב.

וכיון שהשמחה דחג הסוכות באה מצד עבודת התשובה, שמשנה את העבר, הנה גם השמחה פועלת על העבר — שאף שמחת בית השואבה מתחילה במוצאי יו"ט, מ"מ, תהי' השמחה גם ביו"ט ראשון של סוכות, ואפילו בד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, כדאיתא בכתבי האריז"ל³² שהם ימי שמחה, ולכן אין אומרים בהם תחנון.

ה. וענין זה נמשך מחדש בכל שנה ושנה,

— ובאופן של הוספה לגבי השנה שעברה, דכיון שיש ציווי מלמעלה להעלות בקודש³³, הרי מה שהקב"ה מצוה לישראל לעשות גם הוא עושה, כדרשת חז"ל³⁴ על הכתוב³⁵ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" —

ופועל על כל הענינים שבעבר שלא היו באופן של שמחה — שגם הם ישתנו, ע"י הקב"ה שהוא "כל יכול", ויביאו לידי שמחה,

ושמחה שתומשך למטה מעשרה טפחים בטוב הנראה והנגלה — שמחה נראית ונגלית,

וכמ"ש רבינו נשיאנו במאמר³⁶: "ושמחת בית השאיבה מאירה בעבודה דכל השנה".

* * *

ו. בנוגע לשמחת בית השואבה שנינו¹: "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם .. ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות", והיינו, שבשמחת בית השואבה היו ב' ענינים: ריקוד, ואמירת שירות ותושבחות. וישנו מה שנדפס מכת"ק הצמח-צדק³⁷ בביאור החילוק שבין ב' ענינים הנ"ל:

ריקוד — הוא בחלק התחתון של הגוף, ובפרט ע"י הרגלים, והיינו, שזהו"ע הקשור עם המדות התחתונות, ובלשון הקבלה: נה"י, וכאשר באים בציור חיצוני, הרי זה בציור הרגלים שבגוף; ואילו אמירת שירות ותושבחות — היא בחלק העליון שבגוף, ובפרטיות יותר הרי זה קשור עם המדות העליונות שבלב, חג"ת שבחג"ת, שהרי הלב הלב יוצא בדיבור שבפה.

(32) ראה מ"ח מסכת ימי מצוה וסוכה (36) סד"ה חסידים ואנשי מעשה דשבת פ"א מ"ג.
 (33) ראה ברכות כח, א. וש"נ.
 (34) שמו"ר פ"ל, ט.
 (35) תהלים קמז, יט.
 (36) חוה"מ"ס תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 43).
 (37) לע"ע לא מצאנו. וראה גם יהל אור ס"ע תשב ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתסד ואילך.
 (38) תהלים קמז, יט.

בס"ד. אור ליום ג' דחול המועד סוכות, יו"ט תשרי,

שמחת בית השואבה, ה'תשכ"ד.

(הנחה בלתי מוגה)

אשר קדשנו במצוותיו וצונו¹. ומבאר אדמו"ר הזקן² בכיכל המאמרים דשנת תקס"ב³ בד"ה זה⁴ [דרוש קצר⁵, שלא נרשם בראשו זמן אמירתו, אבל, כיון שנמצא בין הדרוש דליל שבת חוה"מ ד"ה יקרה היא מפנינים⁶ להדרוש דליל שמח"ת, מובן, שאמירתו היתה בין ליל שבת חוה"מ לליל שמח"ת], בהקדם מה שאומרים אתה קדוש ושמך קדוש, שאפילו שמך (שאינו זה שם סתם, אלא שמך), דקאי על מלכות דא"ס שהוא השרש לכל אורות הנאצלים, נקרא קדוש, היינו, שהוא מובדל בערך מהנאצלים שנמשך אליהם, כיון שהמשתכח באורות הנאצלים היא בצמצום ביותר, וד"ל. ולכן יהללו סלה (כמו שאומרים לאח"ז וקדושים בכל יום יהללוך סלה), שההילול ע"י שירות ותשבחות הוא באופן של סלה, כמארז"ל⁷ כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק, היינו, שאין הפסק לשבח וגדולה שתשבחו לאור א"ס ב"ה, כי, גם הם (אלה שיהללוך) נקראים קדושים, ע"ש אותו העדר האור שאי אפשר לצמצם בהם (שלכן נקרא קדוש כנ"ל), ולכן ההילול שלהם הוא עד אין קץ, כיון שמהללים הבחי' שאי אפשר להם להשיג. וכמו עד"מ חכם קטן שמשבח חכם המופלג הימנו, הנה כאשר מבין בגדלות חכמתו ומכיר בה, אזי יש קץ וגבול לשירות ותשבחות שמשבח אותו, כיון שהשבח וההילול הוא לפי ערך הכרתו והשגתו, אבל מה שישאר עליו בבחי' מקיף מחכמתו של החכם המופלג עד שאי אפשר לו להשיג, הרי מה שמשבח במה שאינו משיגו, אין לו קץ ותכלית, וזהו שאומרים יהללוך סלה.

(1) נוסח ברכת המצוות.
 (2) שהשנה היא שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא שלו.
 (3) בכת"ק אדמו"ר האמצעי, ויש בו גם גהות מאדמו"ר הצמח צדק.
 (4) נדפס (לאח"ז) במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' לא-לב.
 (5) כידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (אג"ק שלו ח"ג ע' שמ), שבשנים הראשונות של
 אדמו"ר הזקן נאמרו רוב הדרושים באופן של תורות קצרות (בקיצור בכמות), ובשנים שלאח"ז — לפעמים ארוכים בכמות, ולפעמים קצרים בכמות. ודרוש זה הוא מהקצרים בכמות.
 (6) ראה גם ד"ה חסידים ואנשי מעשה דליל ב' דחג הסוכות פ"ב (לעיל ע' 42).
 (7) בתפלת העמידה.
 (8) עירובין נד, א.

והיינו, ששלימות התשובה היא באופן ש"זדונות נעשו לו כזכיות"¹⁸ — שלא זו בלבד שלא נשאר ענין של קליפת נוגה, אלא לא נשאר אפילו ענין של חול, כי אם ענין של מצוה — "זכיות".

וההסברה בזה — כפי שמבאר רבינו הזקן²⁴ "שהיא תשובה .. באהבה רבה כו'" באופן ש"צמאה נפשו לה' כארץ עיפה וצי", להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ צי' וצלמות .. ולזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון נפשות הצדיקים כו'", ולכן "זדונות נעשו לו כזכיות, הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו".

ונמצא, שענין התשובה פועל לא רק על ההוה והעתיד, אלא גם על העבר — שאע"פ שבעבר (בעת עשיית העבירה והעון) הי' במעמד ומצב שעבר על רצון הוי' ומרד בו, הנה התשובה עוקרת את כל הענין מעיקרא, באופן שמלכתחילה הרי זה ענין של "זכיות", והיינו, שלא זו בלבד שלא נשאר רושם כלל וכלל, ובלשון רבינו הזקן באגה"ת²⁵: "שנמחל לו לגמרי מה שעבר על מצות המלך ואין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין כו'", אלא יתירה מזה, כמ"ש הרמב"ם²⁶ ש"אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם, ולא עוד אלא ששכרו הרבה כו'", וכפי ש"אמרו חכמים²⁷ מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו, כלומר מעלתן גדלה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם וכו'".

וכיון שחג הסוכות בא לאחרי שלימות התשובה — אזי השמחה היא גדולה ביותר:

אע"פ שענין השמחה צ"ל בכל השנה, כמ"ש "עבדו את ה' בשמחה"²⁸, "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"²⁹ — הנה השמחה של כל השנה היא השמחה של צדיקים; ולמעלה מזה היא השמחה של חג הסוכות ("זמן שמחתנו") — "באספך מגרנך ומיקבך", באופן שלא נשאר שום דבר מבחורץ, אלא הכל נכנס לרשותו של יהודי, שהוא "גוי קדוש"³⁰, וכל עניניו הם עניני קדושה, "זכיות" — אזי השמחה היא גדולה ביותר.

וע"ד מ"ש³¹ "ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות גו' ותהי שמחה גדולה מאד" — דכיון ששבים מן השבי והגלות של היצה"ר, אזי השמחה היא גדולה מאד.

(ב) וממשיך לבאר הקשר עם אשר קדשנו במצוותיו, דהנה, ידוע⁹ שהמצוות נקראים ארחות הוי'¹⁰, שעל ידם נמשך מהמאציל לנאצלים, דכשם שנמשך לנאצלים ע"י אותיות שם הוי', שזהו שמך, כך נמשך מהמאציל לנאצלים ע"י עשיית המצוות, שנקראים מצוותיו, להיותם ארחות הוי'. ועז"נ אשר קדשנו במצוותיו, כי, כדי שאנחנו נוכל להמשיך במעשינו מהמאציל לנאצלים, הרי מוכרח להעלות נשמותינו בבחי' קדש העליון¹¹ המובדל מהנאצלים, שע"י יחי' ביכלתנו להמשיך מהמאציל לנאצלים.

אך כיצד מגעת נשמת איש הישראלי בקדש העליון, הנה על זה ממשיך לבאר שבכאו"א מישראל יש בהעלם ובכח הענין דקידוש השם במס"נ, מאחר שלעת מן העיתים תבוא בגילוי בפועל ממש, שזוהי הוכחה שגם כאשר אינה בגילוי בפועל ממש, ה"ה קיימת בהעלם ובכח. ומבאר, שקידוש השם פירושו שמוסר נפשו בעצמות אור א"ס ב"ה הנקרא קדוש ומובדל, שעז"נ אתה קדוש ושמך קדוש כנ"ל, ובבחי' זו הוא שרש המצוות הנקראים ארחות הוי', ע"ש ההמשכה מהמאציל אל הנאצלים ע"י קיום המצוות שעושים בני"ש שנשמתם מגעת בבחי' זו. דהנה, כאשר הנכרי יניח תפילין, שהיא המצוה, לא ימשיך מאומה¹², ורק היהודי, בהניחו התפילין ימשיך כו', ומזה מוכח שההמשכה היא לא רק מצד המצוה, אלא גם מצד נשמתו של איש הישראלי שמגעת בבחי' קדש העליון מצד ענין המס"נ על קידוש השם, כנ"ל. וכיון שמס"נ על קידוש השם ענינה שמוסר נפשו ועולה בעצמות אור א"ס ב"ה, שזוהי הבחי' דשמך קדוש, ששם הוא שרש המצוות, לכן גדלה מעלת קידוש השם יותר מכל המצוות, כמבואר¹³ בענין המס"נ של ר' אלעזר בן דורדיא שגעה בבכ"י עד שיצתה נשמתו, שבשעה אחת קנה עולמו¹⁴, כל מה שהי' יכול לפעול ע"י קיום התומ"צ במשך ק' שנים.

(9) ראה זח"ג קכט, א (אד"ר). וראה בביאור האריז"ל לזהר שם. משנת חסידים מסכת אריך אנפין ספ"ד. לקו"ת פ' ראה כא, ד. ביאורו לאדמו"ר האמצעי וישלח יט, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 5 ואילך.
(10) תהלים כה, יו"ד.
(11) ראה תניא פמ"ו (סו, א).
(12) ראה גם תו"א שמות נג, ד.
(13) בהערות וצינונים למאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב כאן מציין כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ראה לעיל ע' יג (ושם באו"א קצת) — וראה ד"ה להבין כו' שדורות הראשונים כו' דמוצאי יוהכ"פ שנה זו פ"ג (לעיל ע' 38 ואילך).
(14) ע"ז יז, א.

(24) תניא פ"ז.
(25) פ"ב.
(26) הלי' תשובה פ"ז ה"ד.
(27) ברכות לד, ב.
(28) תהלים ק, ב.
(29) תבוא כח, מז.
(30) יתרו יט, ו.
(31) נחמ"י ח, יז.

תבואתך מן השדה לבית¹⁴, "באספך מגרנך ומיקבך" (בזמן האסיף שאתה מכניס לבית פירות הקיץ)¹⁵, שאז מכניס יהודי את כל עניני העולם השייכים אליו מן השדה אל הבית.

והסיבה לכך שחג הסוכות הוא חג האסיף בגשמיות — לפי שכן הוא ברוחניות:

חג הסוכות בא לאחרי העבודה דראש-השנה, עשרת ימי תשובה, יום-הכיפורים וד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, שאז נעשית עבודת התשובה בשלימות.

[והיינו, שגם בד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות ישנו ענין התשובה, כפי שהשל"ה¹⁶ מאריך בזה, ומלשונו משמע, שיש בהם לא רק ענין של כפרה, אלא גם כפרה כמו יוהכ"פ ש"עיצומו של יום מכפר"¹⁷, והיינו, שעצם המציאות של ד' הימים כשלעצמה מכפרת בהמשך לכפרת יוהכ"פ].

והרי שלימות התשובה היא — לא רק באופן ש"זדונות נעשו לו כשגגות"¹⁸,

כי, אע"פ שכבר אין לו זדונות, הרי גם "שגגות" אין להם מקום בביתו של יהודי, שכן, גם עבירה בשוגג היא היפך רצון ה', שלכן גם שוגג בעי כפרה (כדברי רש"י¹⁹), וכמבואר בכתבי האריז"ל²⁰ שהשגגות הן מהתגברות נפש הבהמית שמנוגה (לא רק מקליפת נוגה סתם, אלא מהתגברות קליפת נוגה), ובמילא, אין זה שייך למעמד ומצב ד"באספך מגנך ומיקבך", שיהודי מכניס לרשותו, כיון שזהו"ע שנמצא ברשות דלעו"ז (אף שאין זה מג' קליפות הטמאות, כי אם מהקליפה הממוצעת כו'). ועכצ"ל, ששלימות התשובה היא באופן שאין גם ענין של שגגות, וכמובן גם מזה ששלימות התשובה היא ביוהכ"פ, שאז "נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך²¹ ומסר לו לוחות אחרונות", ועז"נ²² "ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים גו'", "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון"²³ — שהרי בארבעים יום הראשונים לא היתה (לא רק מציאות של "זדונות", אלא) אפילו מציאות של "שגגות",

ג) **וממשיך** לבאר הענין דברכת המצוות, שע"י הברכה שאומר אשר קדשנו במצוותיו, נמשך ענין זה מן ההעלם אל הגילוי. והיינו, דמאחר שבכאו"א מישראל יש בהעלם הכח למסור נפשו על קידוש השם, שמצד זה מגעת נשמתו בבחי' קדש העליון, וגם בכל המצוות שנקראים ארחות הוי' יש בהעלם בחי' קדש העליון, הנה ע"י הברכה ה"ז נמשך מן ההעלם אל הגילוי, כי, ברכה ענינה התגלות אורות המקיפים. וזהו הטעם שברכות אינן מעכבות¹⁵, מאחר שבהעלם יש קדושה העליונה בהמצוה עצמה, ובנשמת האדם, כנ"ל. אבל אעפ"כ יש אומרים שמצוות צריכות כוונה¹⁶, שזהו"ע הגילוי מן ההעלם ע"י הברכות. ומסיים, וזהו וצונו, מלשון צוותא, קישור והתחברות, היינו, קישור וחיבור נשמותינו בעצמות ית' עד שבעש"י שאנו עושים את המצוות יבוא מן העלם המאציל אל הנאצל, וד"ל (ע"כ תוכן המאמר).

ד) **והנה** כיון שכללות הענין דקיום המצוות וברכותיהן הוא ציווי שניתן לכאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', נמצא, שלא זו בלבד שבכאו"א מישראל יש בהעלם הכח למסור נפשו על קידוש השם [והיינו, לא מצד איזה טעם ושכר וריוח רוחני, אלא כמשנת"ל (ס"ב) שקידוש השם פירושו שמוסר נפשו בעצמות או א"ס ב"ה הנקרא קדוש ומובדל, והרי על זה נאמר יהללוך סלה, ללא קץ וגבול, לפי שאינו משיג ואינו מכיר כו' (כנ"ל ס"א)], ומזה מובן שגם המס"נ היא לא מצד איזה ענין של השגה כו'], אלא עוד זאת, שבכחו לפעול שכח המס"נ שבהעלם יבוא לידי גילוי בעבודתו בקיום המצוות מתוך שמחה וטוב ללב (ללא צורך במס"נ בפועל ח"ו), ע"י ברכת המצוות. זאת ועוד, שהפעולה שנעשית ע"י קיום המצוות היא לא רק בהדבר שבו מתקיימת המצוה, כמו תפילין בקלף גשמי וציצית בצמר גשמי, ואפילו לא רק בעולם כולו, שע"י מצוה אחת הכריע את העולם כולו לכף זכות¹⁷ [מלשון זיכוך, שפועל בירור וזיכוך בעולם], אלא יתירה מזה, שע"י המצוה ה"ה מקשר ומחבר נשמתו עם (הקב"ה, לא רק כפי שמתלבש בכמה לבושים, אלא כפי שהוא מצד עצמו) עצמות א"ס ב"ה, שעליו אומרים שמך קדוש, ויתירה מזה, אתה קדוש.

ה) **ועפ"ז** יש לבאר השייכות של כללות העבודה דכל השנה כולה למעמד ומצב דחג הסוכות יוהכ"פ ור"ה. דהנה, ידוע¹⁸

(14) תשא לד, כב (ובפרש"י).

(15) פ' ראה טז, יג (ובפרש"י).

(16) במס' סוכה שלו (רמד, ב ואילך).

(17) רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג-ד.

וראה לקו"ש חכ"ט ע' 203 הערה 7.

(18) יומא פו, ב.

(19) שבועות ב, א (ד"ה תולה). נח ט, ה.

(20) ל"ת פ' ויקרא. הובא בתניא אגה"ק

סוסכ"ח.

(21) שלח יד, כ.

(22) עקב יו"ד, יו"ד.

(23) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח.

הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(15) ראה ברכות טו, א.

(16) ראה שם יג, א.

(17) ראה קידושין מ, סע"א ואילך. רמב"ם שעת; תקס"ט ע' רלה. אוה"ת סוכות ע'

מעיקרו" (למפרע)⁵, היינו, שיש לו שליטה לא רק על ההוה והעתיד, אלא הוא בעה"ב אפילו על העבר.

והרי זהו גם כללות החידוש של התורה — כפי שמצינו בירושלמי: "אקרא לאלהים עליון לא-ל גומר עלי", בת שלש שנים ויום אחד ונמלכין ב"ד לעוברו הבתולין חוזרין, ואם לאו אין הבתולין חוזרין", היינו, שהתורה היא בעה"ב על טבע ומציאות העולם לא רק על ענין שבהוה ובעתיד, אלא גם על העבר.

ועד"ז בנדו"ד — שמצד גזירת חכמים ש"החליל של בית השואבה אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב", הנה פעולת שמחת בית השואבה שבמוצאי יו"ט היא גם למפרע, בנוגע ללילה הראשונה ויום הראשון של חג הסוכות.

וע"פ הכלל "כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון"⁸, עכצ"ל, שמצינו ענין זה גם בדאורייתא:

בנוגע לשמחת לילי יו"ט — הרי "בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר⁹ וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך (ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביינ)¹⁰, וקרבות היו"ט היו מביאים רק למחרת, ואעפ"כ, יש חיוב שמחה (לא רק בליל יו"ט האחרון, שעל זה יש לימוד מיוחד "לרבות לילי יום טוב האחרון", שיזבח שלמים בשביעי כדי לאכול ליל שמיני¹¹, אלא) גם בליל יו"ט הראשון¹², ועכצ"ל, שהשמחה שביום פועלת למפרע, גם על הלילה.

ובדוגמא כזו יש גם בכח חכמים — שחמורים וערבים דברי סופרים כו"¹³ — שראיית שמחת בית השואבה במוצאי יו"ט (מצד גזירת חכמים), תפעל לשנות גם את העבר, שיהי' ענין של שמחה גם בלילה הראשונה וביום הראשון של חג הסוכות (לפני שמחת בית השואבה).

ד. וענין זה (פעולת שמחת בית השואבה גם על העבר) קשור עם כללות הענין דחג הסוכות:

ובהקדמה — שחג הסוכות נקרא "חג האסיף" (בזמן שאתה אוסף

(5) כתובות עד, רע"ב.
 (6) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.
 (7) תהלים נז, ג.
 (8) פסחים ל, ב. וש"נ.
 (9) תבוא כז, ז.
 (10) פסחים קט, א.
 (11) סוכה מח, א ובפרש"י.
 (12) ראה גם שיחת ליל שמחת"ס" (לקמן ע').
 (13) ראה סנהדרין פח, ב (במשנה). ע"ז לה, א ובפרש"י.

שהעבודה דר"ה היא עבודה כללית על כל השנה כולה (בענין הקבלת עול), וכן העבודה דיוהכ"פ היא עבודה כללית על כל השנה כולה (בענין התשובה), וכן העבודה דחגה"ס היא עבודה כללית על כל השנה כולה (בענין השמחה). ולכאורה אינו מובן, שהרי ההתעוררות שבה עומדים בר"ה ויוהכ"פ, בחגה"ס ושמחת בית השואבה, היא באופן נעלה ביותר שאינו בערך כלל להמעמד ומצב שבו עומדים בימי החול במשך כל השנה (אין אַ וואַכעדיקן מיטוואַך) בעת ההתעסקות בעובדין דחול והוויות עוה"ז שברשות הרבים. וא"כ, איך אפשר לומר שהעבודה דר"ה ויוהכ"פ וחגה"ס היא עבודה כללית על כל השנה כולה, היינו, שזהו ה"כלל" דכל השנה כולה, אשר אין בכלל אלא מה שבפרט¹⁹, בה בשעה שרחוקים הם זה מזה מן הקצה אל הקצה, ועד לריחוק שבאין ערוך.

אך הענין הוא, שהפרש בין ההתעוררות שבר"ה ויוהכ"פ כו' להמעמד ומצב דימי החול הוא רק בנוגע לתפיסת והרגש שכלו (דער פאַרנעם פון זיין שכל), שההתעוררות שבר"ה ויוהכ"פ כו' נרגשת בשכלו, משא"כ במעמדו ומצבו בימי החול, בהיותו עסוק בעובדין דחול שברה"ר, הנה גם כאשר יתבונן בשכלו כו' לא ירגיש התעוררות כו'. אבל המציאות כפי שהיא לאמיתתה (גם אם אינה נרגשת בשכלו), ולא רק בכח או בהעלם, אלא גם בגילוי, היא, שגם בהיותו עסוק בעובדין דחול ברה"ר ביכלתו לקיים הציווי בכל דרכיך דעהו²⁰, פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה²¹, שע"ז נעשה במעמד ומצב של צוותא וחיבור עם הקב"ה, כמו בכל מצוה, וכמודגש גם בהדיוק בכל דרכיך דעהו, דעהו דייקא, שדעת הוא מלשון התקשרות והתחברות²², שזהו"ע וצונו, שנעשה החיבור והקישור של נשמתו עם זה שעליו אומרים אתה קדוש ושמך קדוש. ואין הדבר תלוי אלא בו, שאם יעשה נשמתו עיקר וגופו טפל²³, יהי' גם גופו במעמד ומצב זה. אבל מצד הנשמה, הרי אם רק מקיים הציווי בכל דרכיך דעהו במעשה בפועל [וכמשנת"ל (ס"ג) שברכות אינן מעכבות], הרי גם ביום חול ובעובדין דחול (אין מיטן אַ מיטוואַך) ישנו הענין דצונו, חיבור וקישור הנשמה עם אתה קדוש ושמך קדוש.

א'תשנו; ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע'
 לו. תרנ"ו ע' רעה. תש"ב ע' 49.
 (19) פסחים ו, ב. יומא כד, א. ובכ"מ.
 (20) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות
 ספ"ג. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.
 (21) ברכות סג, א.
 (22) תניא ספ"ג.
 (23) ראה תניא רפל"ב.

וזהו שהעבודה דר"ה ויוהכ"פ וחגה"ס היא עבודה כללית על כל השנה, כמו כלל, שאין בכלל אלא מה שבפרט, היינו, שלא זו בלבד שכדי שהעבודה דר"ה ויוהכ"פ וחגה"ס (כלל) תהי' כדבעי צריכה להיות ההכנה לפנ"ז בעבודה דכל השנה כולה (פרט), אלא גם בנוגע להמשכת הכלל (העבודה דר"ה ויוהכ"פ וחגה"ס) אל הפרט (עבודת כל השנה כולה), שהמעמד ומצב היותר נעלה שבו עומדים בר"ה ויוהכ"פ, ימים נוראים²⁴ וימים קדושים²⁵, שבהם אומרים המלך הקדוש וכו', יומשך אצלו בכל השנה כולה בכל עשיותיו שהם באופן דבכל דרכיך דעהו, להיות בצוותא וחיבור עם שמך קדוש, ועם אתה קדוש. ועד שענין זה פועל על כל מציאותו (עס מאכט אים איבער), שמתעלה למעמד ומצב שעז"נ וקדושים בכל יום יהללוך סלה, היינו, שגם בהיות נשמתו מלובשת בגוף כמו שהוא למטה מעשרה טפחים הרי הוא בכלל אלה שנקראים קדושים ע"ש אותו האור שאי אפשר לצמצם בהם (כנ"ל ס"א), וכל עשיותיו (שמקיים בהם הציווי בכל דרכיך דעהו) הם באופן שכל עשי' איזה שתהי' ענינה ותוכנה הוא הילול להקב"ה, שזהו"ע דיהללוך סלה, שירות ותשבחות להקב"ה באופן דסלה, שכל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק.

ו) והנה כל האמור לעיל שע"י עשיית המצוות בפועל נעשה קישור הנשמה עם עצמות אוא"ס ב"ה, הרי זה מצד הנשמה דוקא. אמנם, בכיאת משיח צדקנו, גואל צדק, שאז יקויים היעוד²⁶ וראו כל בשר גו', אזי יהי' הקישור דעצמות אוא"ס ב"ה גם עם הגוף, ועד שאפילו הנשמה תהי' ניזונית ע"י הגוף²⁷. ויה"ר שיהי' זה בקרוב ממש, בכיאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

24) ראה לקו"ת ר"פ עקב. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' שב. אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' קכ. ובכ"מ.
25) ראה נחמ"י ח, ט ואילך (לענין ר"ה).
26) ישע"י מ, ה.
27) ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קסח. וש"נ.

בס"ד. שיחת אור ליום ג' דחול המועד סוכות, י"ט תשרי, שמחת בית השואבה, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

א. איתא בגמרא¹ כלל ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", ומזה מובן בפשטות — אין ענין יוצא מידי פשוטו — שכדי שיוכל להיות ענין של שמחה, איזו שמחה שתהי', הרי זה רק עי"ז שיש תחילה שמחת בית השואבה.

ועפ"ז אינו מובן:

חג הסוכות כולו — כולל גם לילה, ועאכו"כ יום ראשון של סוכות — נקרא בשם "זמן שמחתנו", כנוסח הברכה, כפי שתיקנו אנשי כנסת הגדולה.

ולכאורה: כיון ש"החליל של בית השואבה אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב"² — כיצד היתה יכולה להיות שמחה ביום ראשון של סוכות (אפילו כשחל בא' מימות השבוע, ועאכו"כ כשחל בשבת), קודם ש"ראה שמחת בית השואבה" בשנה זו?

ב. ובהקדמה:

הסיבה לכך ש"החליל של בית השואבה אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב" — הרי זה בגלל הגזירה³. והרי ידוע מ"ש רבינו הזקן⁴ שרוב הגזירות היו בזמן בית שני, שבתחלתו היו אנשי כנסת הגדולה.

וכיון שאנשי כנסת הגדולה הם אלו שגזרו ש"החליל של בית השואבה אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב", והם אלו שתיקנו את נוסח הברכה "זמן שמחתנו" גם כלילה הראשונה וביום הראשון של חג הסוכות — עכצ"ל שב' ענינים אלו אינם בסתירה ח"ו.

ג. וההסברה בזה:

שמחת בית השואבה שבאה לאחרי יום הראשון של חג הסוכות, כחה גדול כל כך, שפועלת לא רק מכאן ולהבא, אלא גם לחפרע.

וע"ד החידוש של חכם לגבי רופא וכיו"ב, ש"חכם עוקר את הנדר

(3) תוס' שם.

(4) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, ג.

(1) סוכה נא, א"ב.

(2) שם נ, סע"א.